

**РОЛЬ МУЗЕЮ КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ З СЕКЦІЙНИМ КУРСОМ
В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ**

Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)

borysfylenko@gmail.com

Вступ. Морально-духовне виховання студентів в останні роки набуває надзвичайного значення, що обумовлено, зокрема, глобалізаційними процесами, масовим поширенням пияцтва, алкоголізму, тютюнопаління, наркоманії [1]. Важливим елементом виховної роботи у вузі стає формування принципів здорового способу життя, що визначає концептуальні напрями роботи колективу нашої академії, яка має міцні традиції і багатий досвід виховання молоді.

Тісна єдність педагогічного процесу і виховної роботи лежить в основі діяльності кафедри патологічної анатомії з секційним курсом [2]. В системі медичної освіти, теоретичної і практичної підготовки з патоморфології провідне місце займає музей макропрепаратів [3]. Колекція музею в даний час має особливу цінність, оскільки виготовлення нових натуральних об'єктів стає досить складним завданням.

Вивчення основних розділів загальної та спеціальної патологічної анатомії засноване на використанні макропрепаратів, що ілюструють провідні типи процесів і структурні основи хвороб людини. Складність виготовлення, зберігання, необхідність постійної реставрації експонатів [4] істотно ускладнюють навчальний процес, але в той же час визначають можливість кафедри з повноцінного та якісного оснащення практичних занять.

Основна частина. Історія музею кафедри починається з 1967 року, коли Харківський медичний стоматологічний інститут (ХМСІ) було переведено у м. Полтава і перейменовано в Полтавський медичний стоматологічний інститут (ПМСІ) і площі кафедри були значно розширені.

Найбільш активний період розвитку музейної справи зазначається в 70-ті роки минулого століття. Під керівництвом доцентів І.І. Давиденко і А.П. Гасюка до роботи з поповнення фонду музею макропрепаратів були залучені всі викладачі кафедри і практичні лікарі-патологоанатоми. У ці роки музей стає не лише базою для занять студентів з патологічної анатомії, а й сховищем унікального матеріалу, зібраного за результатами науково-дослідної роботи співробітників кафедри, а саме Насонова П.І., Ніколенко Л.Г., Волобуєва М.А., Новосельцевої Т.В., Старченко І.І., Проскурні С.А., Ройко Н.В., Филенка Б.М. та ін.

Завдяки нашим вчителям і працівникам кафедри, які по крихтах збирали, обладнали музей, ми маємо в фонді препарати, що демонструють такі ураження органів, які в класичному варіанті сьогодні практично не зустрічаються, наприклад, ревматичні вади серця, черевний тиф, третинний сифіліс, вроджені вади розвитку та ін. Ці препарати при експлуатації вимагають особливо дбайливого ставлення, регулярної реставрації. Ми з вдячністю згадуємо патологоанатомів, які, розуміючи значимість музейної справи для патологічної анатомії, зберегли для нас макропрепарати, що ілюструють рідкісну і атипичну патологію.

Сьогодні музей розташовується в просторному, добре освітленому приміщенні. Основний фонд структурований за органною патологією. В даний час фонд музею містить близько 600 макропрепаратів більшості захворювань людини на різних стадіях їх розвитку, починаючи від ранніх безсимптомних проявів до важких, не сумісних з життям.

В останні роки викладачі розробляють оригінальні методики збереження макропрепаратів з удосконаленням герметизації скляних контейнерів. Незважаючи на певні складності, музей постійно поповнюється новими експонатами, йде збір матеріалу захворювань орофасціальної ділянки, серцево-судинної, центральної нервової систем, патології плаценти. Планується розширити розділ ембріо- і фетопатії з урахуванням актуальності проблеми пренатальної діагностики.

Багата колекція експонатів з більшості тем загальних патологічних процесів та спеціальної патологічної анатомії, включаючи і розділ інфекційної патології, забезпечує кожному студенту можливість попрацювати з макропрепаратами. Обов'язковий самостійний опис не менше двох макропрепаратів на кожній занятті сприяє формуванню у майбутніх лікарів необхідних професійних компетенцій.

Особливою гордістю кафедри є макропрепарати, виготовлені 70-і роки, які демонструють структурні основи туберкульозу. Класичні прояви цього інфекційного захворювання, відбиті в музейних експонатах, які не зустрічалися в нашій країні близько півстоліття. Реверсія туберкульозу в 90-ті роки ХХ ст. змусила і клініцистів, і патологоанатомів переглянути діагностичні підходи до виявлення різноманітних край важких форм туберкульозу. Експонати, що ілюструють цю патологію, представлені в унікальній колекції нашого музею. У фонді є дуже рідкісні і мало використовувані препарати, такі як зубний протез у правому бронху, саркома верхньої щелепи німецького солдата часів Великої вітчизняної війни і ін.

Також макропрепарати з успіхом використовуються на факультеті післядипломної освіти з лікарями-інтернами за спеціальностями «Патологічна анатомія», «Хірургія».

В даний час музей кафедри практично є в основному базою навчального процесу. В ході занять, рідше – у позанавчальний час, препарати використовуються для демонстрації структурних основ патології, динаміки розвитку процесів і особливостей їх прояву в дитячому віці, включаючи аномалії розвитку і рідкісну інфекційну патологію.

Студенти нашої академії мають можливість вивчати препарати за всіма напрямками дисципліни. Самостійне дослідження патологічного процесу на органному рівні з оцінкою динаміки структурних змін сприяє розвитку клінічного мислення майбутніх лікарів і розуміння значущості патологічної анатомії

для освоєння клінічних дисциплін. При вивченні всіх тем загальної та спеціальної патологічної анатомії комплектуються спеціальні набори препаратів за навчальними планами медичних та стоматологічного факультетів. Крім того, музейні препарати використовуються і в роботі студентського наукового гуртка.

Для обговорення тем, пов'язаних з оцінкою впливу несприятливих факторів зовнішнього середовища, використовуються спеціальні набори препаратів, що відображають структурні зміни органів і тканин людини під впливом паління, алкоголю, наркотиків та інших шкідливих звичок і впливу факторів зовнішнього середовища, що може стати серйозною мотивацією для більш розумного ставлення до свого здоров'я, способу життя і сформованим звичкам.

Ми сподіваємося, що в умовах оптимізації навчального процесу при впровадженні нових Державних освітніх стандартів і використанні сучасних технологій в академії не будуть забуті і класичні підходи до вирішення професійних завдань підготовки лікарських кадрів. Патологічна анатомія залишається єдиною дисципліною, яка охоплює всі розділи медицини і дозволяє наочно побачити патологічні процеси, що відбуваються в організмі людини, їх взаємозв'язок.

У наш час музей набуває великої популярності серед студентської та учнівської молоді міста та області: на кафедрі регулярно проводяться заняття з професійної орієнтації учнів середніх і старших класів шкіл міста, студентів середніх та вищих закладів освіти. Демонстрація макропрепаратів, що ілюструють медичні аспекти патології, нерідко допомагала абітурієнтам остаточно визначитися з вибором професії. Крім того, демонстрація наслідків впливу шкід-

ливих звичок на організм людини та майбутнього потомства спонукає молодь замислитися на способом життя та пріоритетах, які вони ставлять перед собою.

Основою успішної діяльності кафедри багато в чому забезпечується насиченістю і повнотою фонду музею, що визначається планомірною роботою з його оновлення та поповнення новими експонатами.

На жаль, вся відповідальна діяльність по збереженню, реставрації музейних експонатів, організації бесід та екскурсій зі школярами проводиться в позаурочний час і базується лише на ентузіазмі співробітників. Істотні труднощі виникають у зв'язку з відсутністю пристосованих приміщень для проведення реставраційних робіт, пов'язаних з фіксацією біологічних об'єктів, відновленням природного забарвлення органів. Потрібні значні фінансові вкладення для придбання сучасного обладнання для зберігання та розміщення експозицій.

У перспективі оновлений музей міг би стати основою для створення інформаційно-просвітницького центру з активним залученням до роботи кураторів груп, студентів-волонтерів, викладачів клінічних кафедр. Метою роботи центру може бути організація лекцій, семінарів, круглих столів з пропаганди здорового способу життя серед студентів не медичних навчальних закладів, технікумів і училищ, школярів міста і області.

Висновки. Таким чином, музей кафедри патологічної анатомії з секційним курсом є невід'ємною складовою навчального процесу студентів і лікарів-інтернів. Також музейні експонати є важливим наочним доказом необхідності дбайливого ставлення до свого здоров'я, що пропагується серед учнівської та студентської молоді Полтави.

Література

1. Sidanih IL. Aktualni problemy dukhovno-moralnoho vykhovannia studentskoi molodi. Naukovi zapysky. Seriiia "Psykhohohiia i pedahohika". 2013;23:233-41. [in Ukrainian].
2. Roiko NV, Starchenko II, Proskurnia SA, Prylutskyi OK, Fylenko BM. Metody optymizatsii navchalnoho protsesu na kafedri patolohichnoi anatomii z sektsiinym kursom VDNZU «UMSA». V Hychka SH, Dibrova VA, Kuzyk PV. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii Aktualni problemy suchasnoi patolohichnoi anatomii; 26-27 kvitnia 2017; Kyiv, Ukraina: Asotsiatsiia patolohiv Ukrainy; 2017. s. 90-1. [in Ukrainian].
3. Danylenko AI, Buriachkivskyi ES. Istoriia formuvannia navchalnoho muzeiu kafedry patolohichnoi anatomii z sektsiinym kursom odeskoho natsionalnoho medychnoho universytetu. Aktualnye problemy transportnoi medytsyny. 2015;3(41):158-60. [in Ukrainian].
4. Pykaliuk VS, Moroz HA, Kutia SA. Metodicheskoe posobie po yzgotovleniyu anatomicheskikh preparatov. Symferopol; 2004. 76 s. [in Russian].

РОЛЬ МУЗЕЮ КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ З СЕКЦІЙНИМ КУРСОМ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Ройко Н. В., Филенко Б. М., Новосельцева Т. В., Проскурня С. А., Черняк В. В., Старченко І. І.

Резюме. Тісна єдність педагогічного процесу і виховної роботи лежить в основі діяльності кафедри патологічної анатомії з секційним курсом. В системі медичної освіти, теоретичної і практичної підготовки з патоморфології провідне місце займає музей макропрепаратів. Колекція музею в даний час має особливу цінність, оскільки виготовлення нових натуральних об'єктів стає досить складним завданням. Основою успішної діяльності кафедри багато в чому забезпечується насиченістю і повнотою фонду музею, що визначається планомірною роботою з його оновлення та поповнення новими експонатами. Музей кафедри патологічної анатомії з секційним курсом є невід'ємною складовою навчального процесу студентів і лікарів-інтернів. Також музейні експонати є важливим наочним доказом необхідності дбайливого ставлення до свого здоров'я, що пропагується серед учнівської та студентської молоді Полтави.

Ключові слова: музей, патоморфологія, навчання, виховання.

РОЛЬ МУЗЕЯ КАФЕДРЫ ПАТОЛОГИЧЕСКОЙ АНАТОМИИ С СЕКЦИОННЫМ КУРСОМ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ СО СТУДЕНТАМИ

Ройко Н. В., Филенко Б. Н., Новосельцева Т. В., Проскурня С. А., Черняк В. В., Старченко И. И.

Резюме. Тесное единство педагогического процесса и воспитательной работы лежит в основе деятельности кафедры патологической анатомии с секционным курсом. В системе медицинского образования, теоретической и практической подготовки по патоморфологии ведущее место занимает музей макропрепа-

ратов. Коллекция музея в настоящее время имеет особую ценность, так как изготовление новых объектов становится достаточно сложной задачей. Основой успешной деятельности кафедры во многом обеспечивается насыщенностью и полнотой фонда музея, определяется планомерной работой по его обновлению и пополнению новыми экспонатами. Музей кафедры патологической анатомии с секционным курсом является неотъемлемой составляющей учебного процесса студентов и врачей-интернов. Также музейные экспонаты являются важным наглядным доказательством необходимости бережного отношения к своему здоровью, пропагандируемая среди учащихся и студенческой молодежи Полтавы.

Ключевые слова: музей, патоморфология, обучение, воспитание.

THE ROLE OF THE MUSEUM OF THE DEPARTMENT OF PATHOLOGICAL ANATOMY WITH AUTOPSY COURSE IN THE ACADEMIC ACTIVITY

Roiko N. V., Filenko B. M., Novoseltseva T. V., Proskurnia S. A., Cherniak V. V., Starchenko I. I.

Abstract. The academic activity of the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course is grounded on the synergy of the pedagogical process and educational activities. In the system of medical education, theoretical and practical training in pathomorphology the Museum of Macrospecimens takes the leading place. Currently, the collection of the museum has a special value, since the production of new natural objects becomes a rather difficult task.

The history of the Department's museum dates back to 1967, when the Kharkiv Medical Stomatological Institute was transferred to Poltava and renamed into the Poltava Medical Stomatological Institute and the areas of the Department was significantly expanded.

The most active period of the museum's development was noted in the 70s of the last century. Under the guidance of Associate Professors I.I. Davydenko and A.P. Gasiuk all faculty members of the Department and practical pathologists were involved into activities on replenishment of the resources of the museum of macrospecimens.

In recent years, the teachers have developed original methods for preserving of macrospecimens with improved sealing of glass containers. Despite the certain complexities, the museum is constantly replenished with new exhibits, and the material of diseases of the orofacial area, cardiovascular, central nervous systems, placental pathology is collecting. It is planned to expand the section of embryo- and fetopathy, taking into account the urgency of the problem of prenatal diagnosis. The stock contains very unique and little used specimens such as the denture in the right bronchus, sarcoma of the upper jaw of the German soldier during the Great Patriotic War, and others. Macrospecimens are also successfully used at the Faculty of Postgraduate Education by interns majoring in Pathological Anatomy, Surgery.

Students of our academy have the opportunity to study specimens in all areas of discipline. Self-investigation of the pathological process at the organ level with the assessment of the dynamics of structural changes promotes the development of clinical thinking of future physicians and understanding the significance of pathological anatomy in acquisition of clinical disciplines. When studying all the topics of general and special pathological anatomy, special sets of specimens are formed according to the curricula of medical and dental departments. In addition, the museum specimens are used in the work of the student's scientific club.

To discuss topics related to the assessment of the impact of adverse environmental factors, special sets of specimens are used that reflect the structural changes in human organs and tissues under the influence of smoking, alcohol, drugs and other harmful habits and the influence of environmental factors that can become a serious motivation for a more reasonable attitude to health, lifestyle and acquired habits.

Currently, the museum is becoming more and more popular among the students and schoolchildren of the city and the region: the department regularly conducts classes on the professional orientation of high school, college and HEI students. Demonstration of macrospecimens, illustrating the medical aspects of pathology, is often helpful for the entrants to finally decide on the choice of the profession. In addition, the demonstration of the effects of harmful habits on the human body and future offspring encourages young people to overlook the life style and the priorities they set for themselves.

Thus, the Museum at the Department of Pathological Anatomy with Autopsy Course is an integral part of the educational process of students and interns. Furthermore, the museum exhibits are an important visual demonstration of the need for a careful attitude towards the health, which is being promoted among the schoolchildren and students of Poltava city.

Key words: museum, pathomorphology, education, upbringing.

Рецензент — доц. Беляева О. М.

Статья надійшла 07.06.2019 року